

ÜSKÜDAR SEMPOZYUMU I

23 - 25 MAYIS 2003
BİLDİRİLER

CİLT 2

Editörler

Prof. Dr. Zekeriya Kurşun
Doç. Dr. Ahmet Emre Bilgili
Dr. Kemal Kahraman
Celil Güngör

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphane	
Dem. No:	96030
Tas. No:	956.141 ÜSK. S

İstanbul 2004

Tel. 0216 341 05 00
Fax 0216 391 60 61

ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ

ÜSKÜDARLI TALAT'IN HAYATI VE ŞİİRİ

Ömer Çakır*

Kültür, sanat ve edebiyat tarihimizde Üsküdarlı sıfatıyla zikredilen önemli şahsiyetler bulunmaktadır. Aralarında şair olanlar; Üsküdarlı Sâfi, İbrahim Paşazâde İbrahim Hakki (Kör Hakki), Süleyman Sâlim ilk akla gelen isimlerdendir. İşte bunlardan biri de Şair Ahmet Talat'tır. Şair Talat kalem mahsullerinde "Üsküdarlı Talat" imzasını kullandığı için edebiyatımızda daha çok bu adla bilinmektedir.

Ahmet Talat 1858'de Üsküdar'ın İhsaniye mahallesinde doğmuştur. Babası Enderun'da yetişmiş, musikişinas bir zat olan Binbaşı Ahmet Ağa'dır. Annesi Ayşe Merzûka Hanım, saray hocası ve ders vekili Etmekçizade Hafız Ahmed Efendi'nin kızıdır.

Şairin babası 1863 yılında görev yaptığı Van'da vefat eder. Beş yaşında babasını kaybeden Ahmet Talat bunun üzerine annesi ile beraber İstanbul'a döner. Annesine hazineden 180 kuruş maaş tahsis edilir. Ahmet Talat mahalle mektebine verilir.

Bu sırada sıkıntılı günler geçiren aile, mahallelerindeki Hafız Ömer Efendi'nin himayesini görür. Şair Talat'ın belirttiğine göre Ömer Efendi, yetimlerin babası, fukaralara yardım eden, müşfik bir insandır.

Bir süre sonra Ömer Efendi de vefat eder. Ahmet Talat onun vefatından büyük üzüntü duyar. Bu sırada on on iki yaşlarındadır. Ömer Efendi'nin vefatı üzerine Ahmet Talat, annesi ile birlikte büyük biraderi Mustafa Bey'in yanına Yenişehir Fener'e giderler. O sebeple Ahmet Talat eğitimine burada devam etmeye başlar. Beş altı sene sonra İstanbul'a dönen Ahmet Talat Paşakapısı'ndaki Rüşdiyeye devam ederek buradan mezun olur. Ardından, Bahriye Mektebine gitmeyi çok istemesine rağmen annesi buna izin vermez. Bu yüzden cami derslerine devam etmeye başlayan Ahmet Talat çeşitli hocalardan ders alır. Fatih müderrislerinden Berkofcalı Abdurrahim İlmî Efendi'nin Selimiye camiindeki derslerine devam eder. Diyarbakırlı Hoca Re'fet Efendi'den Hafız divanı, Tahsin Efendi'den hikmet, heyet, ilahiyat okur. Ayrıca Köy Sancaklı Hacı Abdülkadir Efendi'den de Arap ve Fars edebiyatı öğrenir.¹

Bu yıllarda bir yandan dini ve edebi bilgisini geliştirmeye çalışan Üsküdarlı Talat diğer yandan da devrin şairlerinden Hersekli Arif Hikmet, Süleyman Salim, Hayret ve Hicri Efendiler ile süt kardeşi Sâfi'nin şiir meclislerine katılır.²

* Arş. Gör., Gazi Üniversitesi.

¹ İbnü'l-Emin Mahmud Kemal Inal, Son Asır Türk Şairleri, Cüz.10, Maarif Mat., İst., 1940, s.1885-1887.

² Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi, Dergah Yay., C.8, İst., 1998, s.212.

TAL'AT

2.bs.1958), *Pınar* (İst. 1955), *Vatan* (İst. 1955), *Günaydın- Üçüncü Sınıflar İçin* (İst. 1956, 2.bs. İst.1959), *Güneş* (İst.1958), *Saat* (İst. 1958), *Cumhuriyet* (İst.1959), *10 Kasım Şiirleri* (İst. 1960), *23 Nisan-19 Mayıs Şiirleri* (İst.1959), *Bütün Şiirlerim* (İst.1969).

Kay.: ÖBBŞKA 1/65,242,258, 505,510, 2/897,941,965, 1188; RTEs s.530; TDEA 8/212. ♣ M. CUNBUR

TAL'AT (?-1591ds.): Divan şairi. Müstakimzâde ve Ârif Hikmet Bey 1591'de hayatta olan Tal'at Çelebi adlı bir şairin varlığından bahsederler

Kay.: MN v.304; TN 2/592(2512); TŞ/AH v.43. ♣ M. CUNBUR

TAL'AT (19. yy.): Şair. Zile'de doğdu. Zileli âşıklardan Ârifî'nin arkadaşıdır. Arzuhalçilik yaparak geçimini sağladı. Kalem şairlerindedir. Üç şiirini C. Öztelli yayımladı.

Kay.: H. Cahit Öztelli, *Zileli Şairler*, s. 76-78; M. Yardımcı, *16. Yüzyıldan Günümüze İz Bırakan Zileli Şairler*, 2004, s.181-182. ♣ Yaz. Krl.

TAL'AT (19.yy.): Divan şairi. Tekirdağ'da doğdu. Bir ara İstanbul'a giderek kâtiplik yaptı. Sonra yeniden memleketine döndü. Orada vefat etti. Abdülmecid devri (839-1861) devri şairidir. Tekirdağ'da biri Rüstem Paşa Camiinin, diğeri Orta Camiinin onarım kitabeleri olmak üzere iki kitabe onun eseridir.

Kay.: Aydın Oy, *Yüzyıllar Boyunca Tekirdağlı Şairler ve Yazarlar*, Tekirdağ 1995, s.340; SO 3/253; TDEA 8/212; THE s.252, TN 2/591(2510); A. Hilmi Yücebaş, *Tekirdağlı Şairler*, İst. 1939. s.157; Ahmed Badi Efendi, *Riyaz-ı Belde-i Edirne*, 3/53; Hikmet Çevik, *Tekirdağ Tarihi Araştırmaları*, İst. 1949, s.66-67. ♣ N. ÜNVER

TAL'AT (1819/20-?): Divan şairi. Edirne'de doğdu. Asıl adı Şerif Tal'at Efendidir. Memleketinde ve İstanbul'da öğrenim gördü. Kâtiplik hizmetlerinde bulundu. Abdülmecid devri (1839-1861) devri şairidir. Fatin şiirlerinin mev'ze kabilinden olduğunu yazdı ve tezkiresine bir gazelinin kaydetti.

Kay.: R. Canım, *Edirne Şairleri*, s.422; SO 3/253; TDEA 8/212; THE s.252; TN 2/591-592(2511). ♣ M. CUNBUR

TAL'AT (1858-15.9.1926): Şair ve yazar. İstanbul'da Üsküdar'ın İhsaniye mahallesinde doğdu. Asıl adı Ahmed Tal'at Bey, Türk edebiyatında eski tarz şiirin ve tarih düşürme geleneğinin son üstatlarından biri olup kalem mahsullerinde *Üsküdarlı Tal'at* imzasını kullandığı için edebiyatımızda daha çok bu adla bilinmektedir. Babası, Enderun'dan yetişmiş, Asakir-i Mansure'de binbaşılığa kadar yükselmiş, musikîşinas Ahmed Ağa, annesi saray hocası ve ders vekili Hafız Ahmed Efendinin kızı Ayşe Merzûka Hanımdır. Babası 1863 yılında görev yaptığı Van'da vefat etti. Bunun üzerine annesi ile İstanbul'a dönen Ahmed Talât, bu sırada mahallesindeki Hafız Ömer Efendinin himayesini gördü. Mahalle mektebine verildi. Üsküdar Selimiye Camiinde Berkofçalı Abdürrahim İlmî Efendiden medrese dersleri aldı. Ömer Efendinin de vefatı üzerine, annesi ile birlikte büyük biraderi Mustafa Beyin yanına Yenişehir Fener'e gittiler. Bu sebeple Ahmed Talât, eğitimini burada sürdürdü. Beş-altı yıl sonra İstanbul'a gelerek, Paşakapısı'ndaki Rüşdiyeye devam etti ve oradan mezun oldu. Bu yıllarda bir yandan dinî ve edebî bilgisini geliştirmeye çalıştı, diğeri yandan da devrin şairlerinden Hersekli Ârif Hikmet, Süleyman Salim, Hayret ve Hicrî Efendiler ile süt kardeşi Sâfi'nin şiir meclislerine katıldı. Üsküdarlı Talât'ın memuriyet hayatı 1879'da (16 Haziran 1295) Adliye Nezareti Muhasebe Kaleminde başladı. Orada, on dokuz sene sonra kalemin başkâtibi, on bir yıl sonra da 1909'da (20 Ağustos 1325) Adliye Muhasebe Müdürü oldu. Aynı yılın Kasım ayında da Bahriye Nezareti Müsteşarlığına tayin edildi. Sekiz ay gibi kısa bir süre bu görevde kalan Ahmed Talât Bey, 29 Haziran 1910'da emekli oldu. Üsküdarlı Talât, emekliliğinden vefatına kadar Donanma Cemiyeti, Müdafaa-i Milliye Cemiyeti (heyet-i tahrîriye üyesi olarak), Hilâl-i Ahmer Cemiyeti gibi yardım kuruluşlarında görev yaptı. Hatta bir süre Donanma Cemiyetinin genel müdürlüğünde